

Upptäck TYAs
stora utbud.
Kostnadsfritt eller
subventionerat
för våra anslutna
företag!

Ett år med TYA 2024 / 2025

Kompetensförsörjning | Arbetsmiljö | Branschfokus

Innehåll

03

Förord

Vi finns här för dig.

04

Året i korthet

Fakta och nyheter från året som gått.

06

Nytt om arbetsmiljö

Kom igång med dokumentation.

07

Intervju

Sälls Åkeri fick hjälp med arbetsmiljön.

08

Projekt TARA

Undersöker arbetsmiljön på flygplatsen.

09

Branschvalidering

Kartlägg och bedöm kunskaper med TYAs valideringsverktyg.

10

Kompetensförsörjning

Så tycker unga om branschen.

12

Gymnasieskolan

Nu är drömgränsen nådd.

14

Våra kurser

Här är årets nyheter.

18

Fokus på hot och våld

Jobba säkrare efter TYAs kurs.

19

Intervju

Framgångsfaktorn för en lyckad APL.

20

Intervju

Elvira bytte jobb.

22

Nytt i din bransch

Nyheter från TYAs åtta delbranscher.

26

Truck och maskin

Välj rätt truckutbildning.

29

VD har ordet

Sigalit Slutbäck om kommande utmaningar i transportsektorn.

Samtliga rättigheter till produkter, material och tjänster som TYA tagit fram och tillhandahåller, inklusive upphovsrätt och andra immateriella rättigheter tillhör TYA, om inte annat uttryckligen anges.

Målet ett bättre arbetsliv för dig

Tillsammans gör vi skillnad!

Vårt viktigaste uppdrag är att finnas där som ett stöd i arbetslivet, oavsett om det gäller arbetsmiljöfrågor, kompetensförsörjning eller medarbetare som behöver lära sig något nytt. Alla företag som är anslutna via kollektivavtalet har tillgång till en mängd kurser, guider och digitala verktyg, antingen utan kostnad eller subventionerat.

En stor fördel med TYAs arbete är att det alltid är godkänt av parterna. Det innebär att du kan vara säker på att utbildningar och material är anpassade efter både arbetsgivarnas och arbetstagarnas krav, och dessutom följer alla lagar och regler.

Under 2024 har vi slutfört ett stort antal projekt, från nya specialutformade kurser och förstudier, till checklistor och verktyg. Mer om alla spännande nyheter, som till exempel Våltriskalkylatorn och Ergonomi för flyglastare, kan du läsa om i vår summering av året på följande sidor.

Så vänd blad och inspireras av vad TYA gjorde för alla anslutna företag under 2024.

Året i korthet

Håll dig uppdaterad om vad som händer i branschen i allmänhet och på TYA i synnerhet. Här är några av höjdpunkterna från 2024 och en smygitt på några nyheter för 2025.

Kollegahjälpen fick extra stöd tack vare Svempa

I år har Kollegahjälpen inte bara fått en ny logotyp och hemsida, utan också varit representerade på fyra stora lastbilmässor: Skåne Truckshow, Load Up North, Ramsele Lastbilsträff och Elmia Lastbil. Som en gest av uppskattning skänkte Elmia talarnas arvoden till Kollegahjälpen. Även Scania har bidragit till verksamheten. Då lastbilslegendaren och customkungen Sven-Erik "Svempa" Bergendahl fyllde 85 år ville Scania ge honom en gåva. Svempa tackade nej och i stället donerade Scania 10 000 kronor till Kollegahjälpen i hans namn.

Årets fortbildning för Kollegahjälpare hölls hos Volvo Trucks Experience Center i Göteborg.

Se till att du har Kollegahjälpens nummer inlagt i mobiltelefonen – 020-59 60 00.

Sverige bästa korades i Karlstad

Under Yrkes-SM i Karlstad, 23–25 april tävlade unga lastbilsförare och unga flygmekaniker om titeln Sveriges bästa i sin kategori. I grenen lastbilsförare vann Kalle Svensson, VFG Utbildning, Växjö. Och i grenen flygteknik vann Rasmus Engström, tidigare elev på flygteknikutbildningen på Anders Ljungstedts gymnasium, Linköping.

Lastbilschaufför ett attraktivt yrke

I en enkät från TYA svarar avgångselever på transportutbildningen vad de tycker om skolan och sin blivande bransch:

- 87 % upplever att utbildningen ger rätt kunskap.
- 67 % valde utbildningen för chanserna att få jobb.
- 88 % värderar en fast anställning vid val av arbetsgivare.

Fredrik tog Sverige till pallplats på Yrkes-VM

Flygteknikern Fredrik Cederlöv från Båstad imponerade under Yrkes-VM i Lyon och tog hem en silvermedalj. Sveriges yrkeslandslag tog hem nio Medallions for Excellence. Fredrik Cederlöv var dock den enda som fick en pallplats med sitt silver.

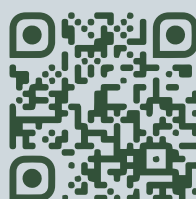
– Det är kul att se hur man står sig gentemot resten av världen och visa att Sverige är bland de bästa i världen på flygteknik, säger han.

Fredrik Cederlöv har förberett sig för Yrkes-VM tillsammans med sin expert, flygteknikern och flygplåtslagaren Fredrik Glanrup. De har tränat och varit på utbildningar i komposit, ellära, plåt och helikopterkunskap. TYA har haft det övergripande, administrativa ansvaret, för Fredriks träning.

Undvik en fallolycka

Fallolyckor hör till de vanligaste anmälningarna om arbetsskador. Det leder i sin tur till sjukfrånvaro bland såväl kvinnor som män.

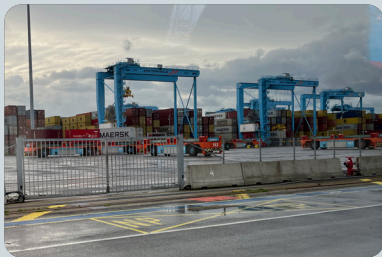

Skanna QR-koden för vägledning kring fallolyckor.

800

Så många olika dimensioner och typer av däck hanteras av däckservicebranschen, vilket kräver stor kunskap.

Automatisering i Rotterdam

Visste du att Maaselvakte II är en av Europas mest automatiserade hamnar? Där hanteras 470 miljoner ton gods per år. Hamn & stuveriskolan gjorde under året en studieresa till Rotterdam för att se vilka effekter det får på arbetsmiljön.

1 miljon

Så många konton nåddes av vår kampanj i sociala medier under årets arbetsmiljövvecka.

34 %

Så stor är andelen kvinnliga elever på landets transportutbildningar. En utveckling som är unik bland yrkesprogrammen.

Källa: Skolledarrapporten Åkeri

Grattis Lycksele!

Årets Transportskola gick till Tannbergsskolan i Lycksele. Priset delades ut under konferensen Transportkompetens 2-3 oktober. I motiveringen kan man läsa att skolan tagit initiativ för "kompetensutveckling, normarbete och jämställdhetsarbete, allt med fokus på elevens behov."

Flera lärare och skolledaren var på plats för att ta emot diplom, en check på 10 000 kronor och en friplats på Yrkes-SM för en elev.

– Fantastiskt roligt. Vi är bara i början av vår resa och kommer att fortsätta utvecklas både med utrustningen och hur vi arbetar med eleverna, säger rektor Camilla Persson.

Unga söker sig till flygteknikutbildningen igen

TYAs skolledarrapport för gymnasiet flygteknikutbildning visar att förtroendet för flyget som framtidsbransch är på uppgång efter pandemin. I en enkät till de gymnasieskolor som i dag utbildar flygmekaniker svarar fem av sju skolor att söktrycket ökar på Flygteknikutbildningen. Även antalet tjejer ökar från 9 % år 2023 till 11 % år 2024.

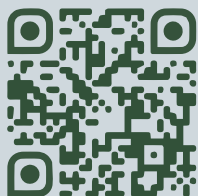
– Det är glädjande att unga vågar tro på en framtid inom flyget igen, särskilt med de stora pensionsavgångar som väntar i branschen, säger Åsa Backman, projektledare på TYA.

”

Jag jobbar hårt med att få igång samverkan ute på företag. Både med arbetsgivarna och arbetstagarna.

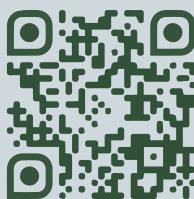
Läs om hur Johnny Wiklund jobbar med SAM-guiden, på sidan 7.

Skanna QR-koden för att se filmerna.

Filmer om lastsäkring

Som lastbilsförare måste du vara insatt i hur olika metoder och hjälpmedel för lastsäkring ska användas. Att inte göra rätt kan få förödande konsekvenser för miljö, omgivningens hälsa och godset. På tya.se hittar du nio användbara filmer om lastsäkring.

Skanna QR-koden för att se filmerna.

Instruktionsfilmer om färdskrivare

Det är inte alltid lätt att förstå hur färdskrivarna fungerar och hur man kan hantera dem på bästa sätt. TYA har därför tagit fram olika instruktionsfilmer som riktar sig till elever på transportprogrammet och blivande förare. I filmerna lär du dig hantera de digitala färdskrivarna från Stoneridge och VDO. De går igenom allt från hur du byter pappersrulle till att tolka färdskrivarens olika symboler. Filmerna hittar du på tya.se och TYAs Youtubekanal.

Nytt om arbetsmiljö

Stöd och verktyg finns ett klick bort

Många företag förstår att arbetsmiljö är viktigt, men det kan vara svårt att få tiden att räcka till eller veta hur man ska gå till väga. – Därför finns TYA som stöd på vägen, säger Maria Westberg, arbetsmiljöspecialist och projektledare på TYA.

DOKUMENTATION ÄR EN viktig del av arbetsmiljöarbetet som många företag missar. När Arbetsmiljöverket kommer på besök är det vanligt att de slår ned på just brister i dokumentation vilket kan leda till sanktionsavgifter.

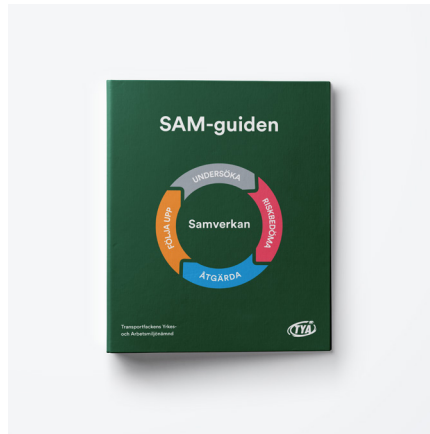
– Det händer att företagen redan gör jobbet men glömmer att skriva ned vad som görs och planen framåt. En del upplever att det känns krångligt eller tidskrävande, säger Maria.

Men dokumentation behöver inte automatiskt innebära tidskrävande administration.

– Det behöver inte vara omfattande och inte något speciellt språk. Det viktigaste är att man får in en vana där man börjar skriva ner, säger Maria Westberg.

TYA erbjuder guider, till exempel SAM-guiden, material och andra verktyg för att ni som företag ska kunna fokusera på att arbeta med er arbetsmiljö så rätt och effektivt som möjligt.

– Oavsett om du är chef, arbetsledare, skyddsombud eller medarbetare finns det stöd att få, säger Maria Westberg.

Dokumentera mera – så här kommer ni i gång:

1. Gör SAM-kollen

SAM-kollen på tya.se ger en överblick över företagets systematiska arbetsmiljöarbete. Resultatet kan sparas i PDF-format.

2. Börja att skriva

Skriv upp det ni gör! Det spelar ingen roll om det är på ett papper som ni sätter in i en pärm eller digitala dokument.

3. Börja använda SAM-guiden

Ta hjälp av SAM-guiden som finns digitalt på tya.se eller som fysisk pärm att beställa. Guiden är ett verktyg som förenklar företagets systematiska arbetsmiljöarbete.

Koll på Arbetsmiljöverkets nya struktur

Från 1 januari 2025 övergår Arbetsmiljöverkets regler in i en ny struktur. Själva reglerna är i stort sett oförändrade men får nu en ny uppdelning.

Om ni hänvisar till Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS:ar) i interna dokument behöver ni byta ut hänvisningarna efter de nya föreskrifternas namn och nummer.

Exempel på där hänvisningar kan förekomma:

- Arbetsmiljöpolicyn
- Policyn mot kränkande särbehandling
- Rutiner och instruktioner
- Mallar och blanketter
- Laglistor

Skanna QR-koden för mer information

Tog SAM-guiden till hjälp – såg resultat direkt

Hur kommer man i gång med det systematiska arbetsmiljöarbetet om man inte vet hur man ska börja? Johan Danielsson stod inför en stor utmaning när han blev arbetsmiljöansvarig på Sälls Åkeri. – Arbetsmiljöarbetet hade inte varit prioriterat alls och jag insåg att jag behövde hjälp, säger han.

PÅ SÄLLS ÅKERI i Söderhamn transporterar de omkring 25 anställda bland annat grus, maskiner och kommundrott. Medan lastbilarna kör in och ut på lastplanen utanför kontorsbyggnaden, konstaterar Johan Danielsson att mycket har blivit bättre under de senaste åren.

– Vi vill så klart följa de lagar som finns, och se till att de anställda har en bra arbetsmiljö och en trygg arbetsplats.

För att komma i gång med det systematiska arbetsmiljöarbetet började Johan Danielsson arbeta med TYAs SAM-guide.

– Det är ett väldigt bra hjälpmedel. Det sparar mycket tid att använda det branschanpassade material som finns där och jag uppskattar verkligen alla mallar och checklistor.

Tar hjälp av sitt regionala skyddsombud

Johan Danielsson har själv en bakgrund som skyddsombud, på tidigare arbetsplatser.

– Men nu har jag personalansvar så det går inte i min nuvarande tjänst och vi har heller inget lokalt skyddsombud hos oss.

Till sin hjälp har han, när det behövs, Johnny Wiklund som är regionalt skyddsombud i Hälsingland.

Konkret handlar det framför allt om att få stöd och hjälp när nya rutiner ska på plats.

– Jag brukar ringa till Johnny när vi exempelvis har en nyanställd eller behöver titta över arbetsbelastning och vilka nya rutiner som behövs. Jag uppskattar det väldigt mycket, säger Johan Danielsson.

Vilka förbättringar har du märkt?

– Arbetet med SAM-guiden ger effekt, absolut. Vi har fått rutiner på plats och vi har koll på vårt arbetsmiljöarbete. Än så länge har vi haft mest behov av SAM-guiden.

– Nästa steg är att se över även OSA-guiden och titta på arbetsbelastning och en policy för kränkande särbehandling, säger han.

Vad har du för tips till andra som vill komma igång?

– Att SAM-guiden är en bra handledning, som är lätt att jobba med. Vem som helst kan ta till sig materialet och få ut massor.

– Jag brukar använda pärmen för att läsa och sedan använder jag den digitala versionen för att skriva och skriva ut.

Så förändrar robotar arbetet på flygplatsen

Robotar och AI kommer att förändra arbetet på våra flygplatser. I projekt TARA undersöker TYA i samarbete med Uppsala universitet hur digitalisering och automatisering påverkar markpersonalens arbetsmiljö.

FLYGPLATSER STÅR INFÖR stora förändringar med robotisering och AI. Samtidigt saknas kunskap om hur det påverkar personalens arbetsmiljö. I ett forskningsprojekt kallat TARA tittar TYA, tillsammans med Åsa Cajander, professor vid institutionen för informationsteknologi på Uppsala universitet, på hur långt automatiseringen kommit på Sveriges flygplatser.

– Många organisationer har en IT-avdelning och en HR-avdelning som

inte är vana att samarbeta. De använder olika språk och olika arbetssätt och det är här vi behöver utveckla gemensamma processer så att de kan samverka, säger Åsa Cajander.

Undersöker arbetsmiljön

Åsa och hennes forskarkollegor kommer att följa markpersonalen på Arlanda och andra flygplatser i tre år. Målgruppen är flyglastare, flygplatstekniker och tankningspersonal. Målet är att undersöka de arbetsmiljöeffekter automatisering

och digitalisering ger, för att arbetsgivare men även TYA ska kunna arbeta förebyggande med arbetsmiljörisiker.

– Vår förhoppning är att forskningen kan hjälpa oss att stödja våra anslutna företag med tips och idéer om en bra implementering av ny teknik med fokus på bra arbetsmiljö, säger Åsa Backman, projektledare på TYA.

Projektet pågår 2023 till 2025 och forskningsanslaget kommer från Afa Försäkring.

Kartlägg och bedöm kunskaper med valideringsverktyget

Kunskap skaffar man sig både genom utbildning och arbetslivserfarenhet, men ibland är det svårt att veta vilka kunskaper och kompetenser en person faktiskt besitter. Därför har TYA tagit fram ett digitalt verktyg för branschvalidering av transportyrken.

MED TYAS VALIDERINGSVERKTYG sker valideringen effektivt och kvalitetssäkrat.

– Validering är ett väldigt bra verktyg om man till exempel träffar en person som har erfarenhet av truck och maskin från ett annat land, men saknar bevis eller intyg som styrker kunskaperna, säger Mats Magnusson, yrkesbedömare.

Vid ett sådant tillfälle är TYAs valideringsverktyg effektivt. Det ger en färsk bild av personens kompetens och vad som saknas.

– Det är ungefär som när man gör ett längdhopp. När man inte riktigt upp till kvalgränsen kommer vi att bygga på den kunskap

pen eller det man behöver för att nå lite längre. Man förkortar utbildningstiden och bygger på de delar som fattas för att kunna komma in på vår arbetsmarknad, säger han.

Validering är också bra för den som har praktisk kompetens men saknar teori.

– Du kanske har varit med hemma på gården där du bodde när du var liten och fått köra och testa på olika maskiner fast du har aldrig gått någon riktig utbildning. Du har fått med dig mycket praktisk kunskap men saknar kanske det teoretiska vilket är viktigt för att till exempel kunna tyda olika varningsskyltar på trucken eller maskinen, säger Mats Magnusson.

TYA-anslutna företag med truckförare i verksamheten.

Till exempel Åkeri, Terminal och lager, Hjulutrustningsteknik, Hamn och stuveri.

Kartlägg dina truckförares kunskaper och kompetenser till exempel inför utfärdande av körtillstånd samt vid kompetensutveckling och rekrytering.

Yrkeslärare på transportprogrammet.

Lärare kan använda verktyget för att testa elevens kunskap, och se vilka teoretiska och praktiska moment eleven behöver fokusera på.

Du som lärare får en bra bild av hur eleven ligger till och eleven får en bild av sin kunskapsnivå.

Instruktörer som har avtal och förbindelse med TYA att genomföra truck- och maskinutbildningar.

Instruktörer ska använda verktyget för att testa utbildningsdeltagarens kunskaper inför utbildning och se inom vilka teoretiska områden och praktiska moment deltagaren behöver utbildas.

Kompetensförsörjning Ungas åsikter värdefulla

För att ta reda på vad unga värdesätter skickade TYA ut en enkät till landets transportelever. Resultatet presenteras i rapporten *Attraktiv bransch*, och en slutsats är att ungas värderingar har ändrats i grunden.

ATT UNGDOMAR VÄLJER att utbilda sig till lastbilschaufförer är avgörande för branschens kompetensförsörjningsbehov, samtidigt som det också kräver att branschen lyckas attrahera och behålla dem. För att ta reda på vad som attraherar unga när de väljer gymnasieutbildning och arbetsgivare genomförde TYA en enkät riktad till avgångselever på Fordons- och transportprogrammet, inriktning transport.

Värdesätter gott rykte

Resultatet visade en mycket positiv inställning till utbildningen och transportbranschen i stort. Hela 89 procent tycker att utbildningen är bra, och 83 procent tror att den leder till ett yrke de vill hålla på med länge.

– Det är tydligt i rapporten att ungdomar värdesätter trygghet, fast anställning och ett företag med gott rykte när

det gäller framtida arbetsgivare. Men också att ungdomar önskar mer av transportbranschen när det kommer till introduktion, inkludering och karriärmöjligheter, säger Lena Törnstrand, projektledare på TYA.

Även företag som upplever att de redan är starka inom området kan bli bättre på att marknadsföra det de gör.

– De företag som lyckas med det kommer att attrahera den yngre generationen.

Brist på praktikplatser

I rapporten framgår det att företag som erbjuder arbetsplatsförlagt lärande, APL, får en bra möjlighet att marknadsföra både branschen och det enskilda företaget. Hela 80 procent svarar att intresset för transportbranschen ökat efter arbetsplatsförlagt lärande på ett företag. 61 procent av eleverna kan tänka sig att ta anställning på sitt APL-företag.

– Det här gäller inte bara transportelever. Flygteknikutbildningen har liknande utmaningar med att hitta APL-platser. Det kan leda till att eleverna gör sin APL i närliggande branscher och sedan väljer att ta anställning där, säger Lena och tillägger:

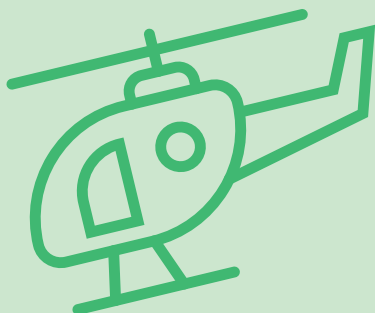
– Om fler företag erbjuder APL ökar sannolikheten att man behåller kompetensen i branschen och att det enskilda företaget får en anställningsbar medarbetare.

Lena Törnstrand
Projektledare TYA

Så jobbar Patria med APL-elever

Att erbjuda APL är viktigt för kompetensförsörjningen till flygbranschen. Så här jobbar helikopterföretaget Patria med APL:

1 Som företag behöver man ta sig an APL-elever, annars finns det risk att de försvinner till andra branscher. Det är viktigt att hitta eleverna på ett tidigt stadium, för att kunna forma dem och bli en naturlig arbetsgivare efter studierna.

2 Patria tar emot två elever från gymnasiets årskurs tre, som är intresserade av just helikopter och är med under ett läsår. Dessutom kommer en till två APL-elever från yrkeshögskolorna i Luleå och Linköping.

3 En utmaning är att praktikanterna måste ha ledsagare hela tiden då Patria är en säkerhetsklassad organisation. Det kräver mycket resurser och det kan bli ett dilemma om det kommer in mycket jobb.

Träffsäkra ambassadörer väcker uppmärksamhet

Kampanjen har nått miljontals unga i sociala medier. För femte året i rad delar TYAs ambassadörer med sig av sin skoldag, för att locka fler att söka sig till transport- och flygbranschen.

KAMPANJEN RIKTAR SIG till blivande gymnasieelever men också till deras föräldrar och initiativet har varit både uppskattat och framgångsrikt. Bara under det senaste året har elevernas egenfilmade filmklipp och träffsäkra historier nått över 1,8 miljoner enskilda konton. Inläggen har visats över 36 miljoner gånger på plattformarna Instagram, Facebook, YouTube och TikTok.

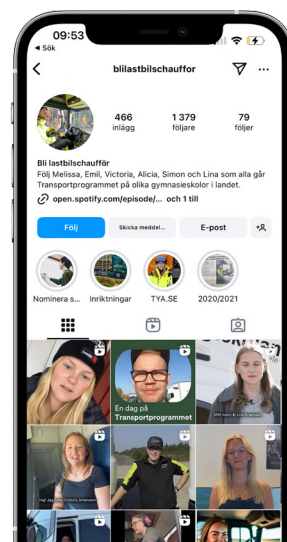
– Vi är väldigt glada och stolta över kampanjen. Framgångsfaktorn här är att eleverna själva visar upp hur det är att studera transport eller flygteknik, vilket gör att de når unga gymnasieväljare på ett naturligt sätt, säger Sigalit Slutbäck, vd på TYA.

Följ ambassadörerna på Instagram och TikTok:

 [@blilastbilschauffor](https://www.instagram.com/blilastbilschauffor)

 [@pluggaflygteknik](https://www.tiktok.com/@pluggaflygteknik)

 [tya_transport](https://www.tiktok.com/tya_transport)

Gymnasiekolan

Snart är drömgränsen nådd

I år har TYAs regionala påverkansarbete burit frukt. Gotland får tillbaka sin transportinriktning, i Vilhelmina har beslutet om nedläggning pausats, och 2025 får Ljusdal landets hundra fordons- och transportprogram, inriktning transport.

EN STOR DEL av TYAs regionala arbete handlar om att visa på kompetensbehoven i transportbranschen, och påverka politiker och beslutsfattare att erbjuda fler utbildningsplatser. Under 2024 har arbetet gett resultat.

Tillbaka på ön

På Gotland har Gutegymnasiet fått tillstånd att starta en transportinriktning läsåret 2025/2026 – åtta år efter att utbildningen försvann från ön.

– Nu kan Gotlands ungdomar äntligen gå en transportutbildning på sin hemort. I dag måste de flytta, till exempel till Oskarshamn, vilket är ett stort steg i den åldern. Dessutom kommer åkeriföretagen äntligen kunna kompetensförsörja på hemmaplan, säger Marcus Ljungberg, regional projektledare på TYA.

En nedläggning innebär ofta en kortsiktig besparing.

Christoffer Hälldal, regional projektledare på TYA

Nedläggning har pausats

I april tog Vilhelminas gymnasieförbund beslut om att lägga ned transportinriktningen på Malgomajskolan. Beskedet ledde dock till massiva protester.

– En nedläggning innebär ofta en kortsiktig besparing. Det är också ett beslut som riskerar att öka avfolkningen av Västerbottens inland, säger TYAs regionala projektledare Christoffer Hälldal.

I dialog med gymnasieförbundet och kommunen kunde TYA och branschen visa vilken förlust det vore för Vilhelmina att lägga ned. I oktober togs ett formellt beslut om att pausa nedläggningen, med målet att hitta en bättre lösning.

Nu är skolan helt hundra

I oktober kom nästa glädjebesked – en helt ny transportutbildning i Ljusdal med start hösten 2025. Det innebär att drömgränsen om 100 gymnasieskolor med transportinriktning nu är nådd.

– Det är tydligt att när TYA och branschen verkar lokalt och långsiktigt, då blir vi framgångsrika. Det är ett arbete som kräver tid, tålamod och uthållighet, men nu har vi fått bevis på att det är värt det, säger TYAs projektledare Lena Törnstrand.

Positiva signaler från CGT

2023 lanserades en certifiering för landets transportgymnasier som ska hjälpa skolorna att tillsammans med branschen utveckla sin utbildning. I år har fem skolor påbörjat sitt certifieringsarbete.

– Skolorna bedöms på ett antal kriterier inom områdena stärkt anställningsbarhet, säker och stimulerande lärmiljö och samverkan med branschen. Vi har redan fått positiva

signaler från skolledare som upplever att samarbetet med branschen lett till mer utvecklade arbetsätt, och i förlängningen fler anställningsbara elever, säger Lena Törnstrand, projektledare på TYA.

CGT – eller Certifierad Gymnasial Transportutbildning – är ett initiativ från Transportarbetareförbundet och Transportföretagen.

Upprörda känslor

Beskedet om nedläggning av transportinriktningen på Malgomajskolan gav snabbt upphov till protester. En manifestation på orten samlade 400 personer och ett sextiotal lastbilar som körde genom centrala Vilhelmina. Efter kortegen följde en debatt med beslutsfattare från kommunen, gymnasieförbundet, TYA och Inlandsfrakt.

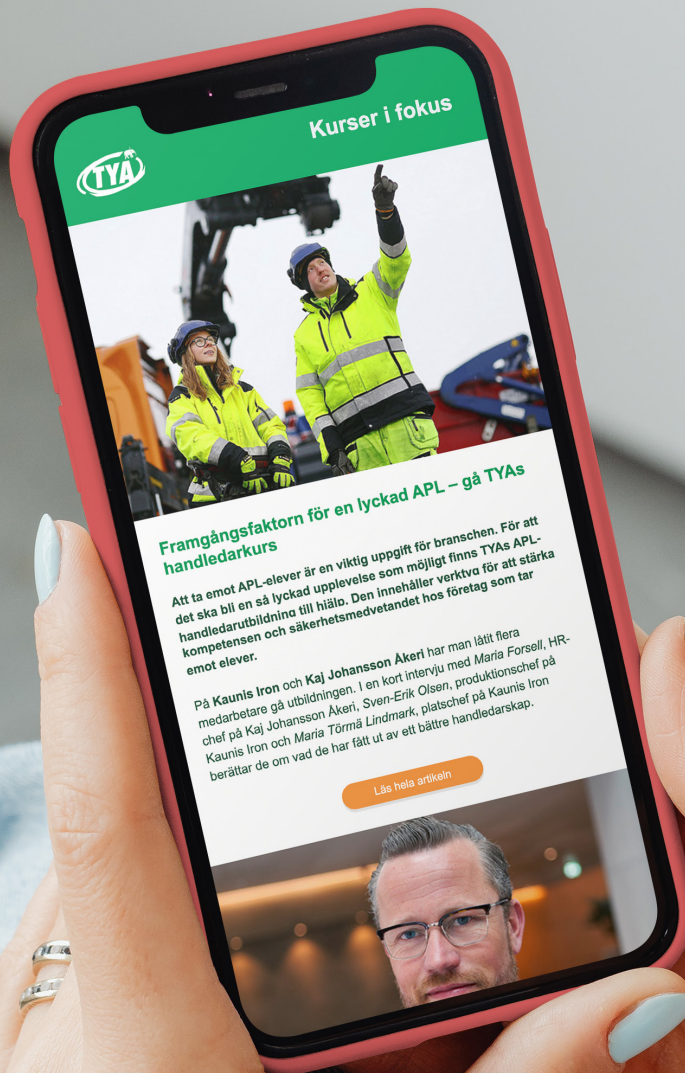

Mer om kurs

2024 startade vi nyhetsbrevet Kurser i fokus. Prenumerera du också!

Våra kurser

Tips och nyheter

Glöm inte att TYAs kursutbud är inkluderat i din avgift eller subventionerat.

2024 deltog 3 000 personer i kurser genom oss på TYA. Under året har vi dessutom lanserat och uppdaterat flera kurser och e-learning.

EN STOR FÖRDEL med TYAs kurser är att de alltid är godkända av parterna.

– Det innebär att du kan vara säker på att kurserna är anpassade till både arbetsgivarnas

och fackets krav och att de följer lagar och regler. Det ger en trygghet när du behöver uppdatera medarbetarnas kompetens eller lära dig något nytt, säger Sigalit Slutbäck som ansvarar för kursverksamheten.

NYA E-LEARNINGS

Lastsäkring av rullstolar i taxi

Lär dig säkra rullstolar i taxi på ett tryggt sätt med vår e-learning. Kursen riktar sig till förare, chefer och utbildare. Det ingår kostnadsfria checklistor att ladda ned som du kan använda ute i fält.

Uppdaterat om ADR

TYAs kurser Farligt gods för delaktiga i ADR-transporter och Farligt gods 2025 ADR 1.3 för hamn, är nu uppdaterade och ersätter versionerna från 2023. Då regelverket förnyas udda år, är det en bra idé att fräscha upp sina kunskaper.

Ergonomi för flyglastare och drivmedelstation

Kurserna består av två delar, en grundläggande del och en fördjupningsdel beroende på om du arbetar som flyglastare eller vid en drivmedelstation. Den grundläggande delen ger dig kunskap om hur kroppen fungerar och hur den påverkas av olika belastningar.

Fördjupningsdelen är anpassad antingen för dig som arbetar som flyglastare eller dig som arbetar vid drivmedelstation. Här får du kunskap om hur du kan arbeta skonsamt och riskmedvetet i de vanligaste arbetsmomenten och hur du kan förebygga risken för belastningsskador.

Lastsäkringskurs för utbildare

Kursen är en fördjupning för den som utbildar i lastsäkring. Den är uppbyggd som en blended learning med fem lärarledda digitala distansträffar med fokus på teori, och hur utbildarna kan presentera innehållet för sina egna elever. Mellan träffarna utförs individuella arbetsuppgifter med syfte att stärka och befästa det egna kunnandet. Kursen avslutas med en heldag där du får träna på att omsätta teori till användbara metoder.

TYAs kurskalendarium januari-mars 2025

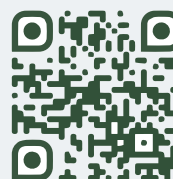

Här hittar du TYAs kursutbud fördelat per månad. För mer information se tya.se

Nytt kurskalendarium

I TYAs kurskalendarium får du en smidig överblick av kommande kurser per kvartal.

Ladda ner via QR-koden.

5

tips på arbetsmiljökurser

1 **Bemötande och ergonomi inom samhällsbetalda resor**

Kursen vänder sig till internutbildare på företag verksamma inom samhällsbetalda resor. Den ger praktiska och teoretiska kunskaper i att bemöta och förflytta resenärer med funktionsnedsättning.

2 **Det viktiga och ärliga samtalet**

Den här kursen ger arbetsledare och skyddsombud förutsättningar att ta det viktiga samtalet om det finns en oro för en medarbetare. Teoretiska genomgångar varvas med praktiska övningar i samtalsteknik.

3 **Att skapa en välmående arbetsplats**

Vad är viktigt för en välmående organisation och medarbetare? I kursen som riktar sig till arbetsledare och skyddsombud lär du dig hur du stimulerar en god organisatorisk och social arbetsmiljö. Du får även träna på hur man agerar vid kränkande särbehandling.

4 **PAM, praktisk arbetsmiljö**

TYAs grundläggande arbetsmiljöutbildning. Kursen har genom åren nått tusentals kursdeltagare med ansvar för arbetsmiljöfrågor i transportbranschen. Arbetsmiljöverket har tagit fram en ny regelstruktur som börjar gälla 1 januari 2025. För att möta förändringen började vi redan under hösten 2024 att arbeta utifrån den nya strukturen inom PAM.

5 **Din stress och andras**

Den här kursen ger en fördjupad insikt i vad stress är och hur den påverkar oss, både på individ- och organisationsnivå. Deltagarna får strategier för hur man som arbetsledare kan hantera sin egen belastning och förebygga stress på arbetsplatsen.

Hittade till TYAs kurser

Tre frågor till

Patrik Hoff, vd på Cija Tank, ett miljöföretag med 25 anställda, som kör spol- och sugbilar

1 **Vad tycker du om TYAs kursutbud?**

– Jag blev förvånad över hur stort utbudet är. Det finns till exempel ADR-kurser. Det är en av våra tjänster, vi kör ADR-leveranser och har tidigare betalat för en extern kurs. Men det känns ju onödigt när den finns tillgänglig tack vare att vi har kollektivavtal där TYA ingår.

2 **Vad är ditt intryck av kvaliteten?**

– Något jag tycker känns extra bra är att det finns en samlad kompetens och erfarenhet från branschen. Det märks också att utbildarna är måna om sina kursdeltagare, de är väldigt hjälpsamma.

3 **Vad blir nästa kurs för er?**

– Vi vill ju gärna att våra duktiga APL-elever ska stanna kvar i företaget, och då är det förstås viktigt att APL-perioden blir så bra som möjligt. Jag siktar på att skicka en eller två personer på kommande APL-utbildningar.

” Under våren lanserade vi Ergonomi för flyglastare

Jobba mer ergonomiskt med våra kurser

Det är viktigt att hålla hela arbetslivet. Caroline Ljunglöf är ergonom och har varit med och tagit fram TYAs stora utbud av e-learning inom ergonomi.

Vad har vi för kurser inom ergonomi på TYA?

Grunden är Ergonomi – Bas och sedan finns en uppsättning yrkesinriktade kurser som bygger vidare på kunskaperna från baskursen. Vårt utbud har sedan tidigare varit ergonomi för distributionsförare, terminal- och lagerarbetare samt däckmontörer. Utöver e-learning har vi också en fysisk kurs som heter Ergonomi och hälsa.

Vad är nytt inom ergonomi 2024?

– Under våren lanserade vi Ergonomi för flyglastare och under hösten lanserades Ergonomi vid drivmedelstation. Vid årskiftet blev även en yrkesinriktning för tankbilsförare klar och lanseras i början av 2025. Ytterligare yrkesinriktningar

är på gång, Ergonomi för sug- och spolbilsförare blir klar under våren 2025 och arbetet med Ergonomi för taxiförare kommer att fortgå under året.

Vad får man med sig när man har gått kurserna i ergonomi?

– I den grundläggande kursen får du kunskap om vad ergonomi är, men även generella tips och råd för att arbeta skonsamt med vanliga ergonomiskt utmanande arbetsuppgifter, exempelvis att lyfta och att skjuta eller dra.

– I de yrkesinriktade kurserna får du mer konkreta tips om hur du kan arbeta skonsamt och även en medvetenhet om vilka ergonomiska risker som kan förekomma i ditt yrke.

Vinster med kurser i ergonomi

- Större kunskap och ökad medvetenhet om risker
- Ökad vilja att påverka sin arbetsplats
- En säkrare arbetsplats
- Färre belastningsskador och sjukskrivningar
- Medarbetare som orkar ett helt arbetsliv

Undvik hotfulla situationer på jobbet

Allt fler i transportbranschen upplever hotfulla situationer i sitt arbete. TYAs kurs Hot och våld på jobbet ger deltagarna verktyg för att hantera händelserna.

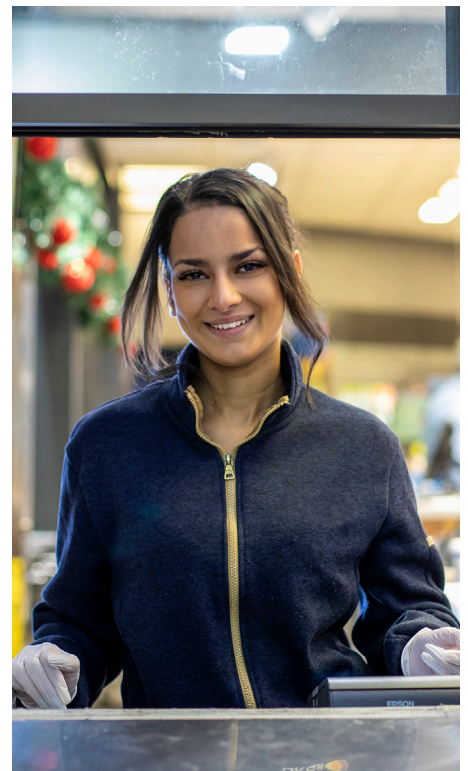
LIDANDET KAN VARA stort och kostsamt både för individen och företaget.

– Här får du chansen att fundera på de här frågorna i lugn och ro, och blir bättre rustad för att möta hot i vardagen, säger Åsa Ståludd, kursansvarig projektledare på TYA.

Hot och våld på jobbet är en fysisk heldagskurs som funnits tillgänglig

för alla TYAs delbranscher i snart tio år. Den innehåller praktiska övningar i att identifiera svåra situationer och fungerande metoder, samt mental förberedelse och vardagstaktik.

Utöver Hot och våld på jobbet erbjuder TYA också en ny kurs anpassad för tankbilsförare och stationspersonal. Kursen heter **Hantera och undvika konflikter** och är en halvdagskurs på distans.

Röster från deltagare

”Kursen gav mig nya perspektiv och tips på hur jag ska bemöta och agera i utmanande situationer.”

”Jag lärde mig hur jag kan bli bättre på att hantera oväntade situationer och hur jag kan bli bättre på att lyssna.”

”Kursledaren var kanonbra, kompetent och erfaren. Han varvade teori med egna upplevelser.”

Framgångsfaktorn för en lyckad APL

Att ta emot APL-elever är en viktig uppgift. Både för företagen som får visa upp sin verksamhet och eleven som lär sig yrket ute i verkligheten. Men för att skapa de bästa förutsättningarna för en lyckad praktik krävs kunskap och det får man i TYAs APL-handledarutbildning.

I TYAs HANDEDARUTBILDNING får du lära dig hur du tar emot elever på arbetsplatsen på bästa sätt.

– En kunnig och trygg APL-handledare gör stor skillnad. Under kursen får du ökad kunskap om bemötande av olika människor, kommunikation, konflikthantering och lärande, säger Lena Törnstrand, projektledare på TYA.

Kursen ger verktyg för att stärka kompetens och säkerhetsmedvetenhet hos de företag som tar emot elever.

Hos Kaunis Iron, som kör malm från järnmalmsgruvan i Pajala, har man låtit flera medarbetare gå utbildningen. De menar att det är fokuset på ökad kompetens och säkerhet som gör de fem kursdagarna värt det.

– Det är inte en kostnad, det är en investering i kunskap och säkerhet. Vi som företag kan stå raka i ryggen och säga att våra förare kan det som de ska kunna i arbetet. Om bara ett släp går i diket på grund av bristande utbildning så kostar det mångdubbelt mot vad de här utbildningsdagarna kostar oss, säger Sven-Erik Olsen, produktionschef på Kaunis Iron.

De utbildade handledarna är inte bara aktiva när det finns APL-elever på plats. De har även ett utökat ansvar vid den två veckor långa introduktionen av nyanställda på företaget.

– Om vi rekryterar en erfaren förare, som kanske har kört timmerbil i 30 år, så kan handledaren vara yngre och mindre erfaren. Men vid introduktionen är det

ändå handledarens ord som avgör. Det är handledaren som är expert på våra rutiner, vårt arbetssätt och vår säkerhet, säger Sven-Erik Olsen.

Att ha en TYA-utbildning i ryggen ger en trygghet i handledarrollen.

– Med rätt förutsättningar får handledarna mer kött på benen. Att veta att handledarna har rätt utbildning är viktigt i de situationerna.

Elvira hittade lugnet i en flygteknisk verkstad

Efter föräldraledigheten lämnade Elvira Sandin kontorslivet och satsade på att bli flygtekniker. Nu är hon glad att hon tog steget.

Det blir bara roligare och jag märker att det här arbetssättet passar mig.

INSPEKTION AV säkerhetsbälten och landställ, funktionstest av nödsändare och reparation av mindre sprickor. Det är en vanlig dag på helikopterbolaget Kallax flyg, där Elvira Sandin gör sin sex veckor långa praktik.*

– Teorin har också gått bra men det är nu när jag har praktik som det har blivit riktigt roligt. Det känns som ett arbetssätt som passar mig och ingen dag är den andra lik.

Framför allt gillar hon att det är tydligt vad som förväntas och att man inte ska stressa sig igenom arbetsuppgifterna.

– Det är skönt att man har en färdig lista på vad man ska göra, en manual att följa. Det finns alltid något att göra. Ibland kan det bli stressigt men man ska vara noggrann och saker måste få ta den tid det tar.

Lockades av det praktiska

Steget från att sitta framför en dator hela dagarna till att inspektera och reparera helikoptrar är ganska långt. Men för Elvira Sandin har det nya livet som blivande flygtekniker varit ett lyckat lappkast.

– Jag var frilansare inom digital produktion och det passade mig inte egentligen. Jag ville ha ett jobb där det finns fasta anställningar och där man får röra på sig.

Efter en flytt till Luleå för ett par år sedan, under föräldraledigheten,

passade Elvira Sandin på att fundera över vad som skulle passa bättre och letade efter yrkesutbildningar.

– Jag hade ingen aning om att den här utbildningen fanns. Av en slump hittade jag den och lockades av att det var en praktisk utbildning. Och så är det lite coolt med flyg.

Vad hade du för relation till flygbranschen innan?

– Inget konkret men jag är uppvuxen i de jämtländska fjällerna så jag har alltid varit fascinerad av räddningshelikoptrarna. Nu har jag varit på en kortare praktik i Östersund, där de gör tungt underhåll på ambulanshelikoptrar, det var häftigt.

Viktigt med säkerhet

I Elvira Sandins klass på Nordiskt Flygteknikcentrum går det tre kvinnor och runt tjugo män. Den sneda könsbalansen är inget som stör henne.

– Jag har en supertrevlig klass och trivs bra. Det är väl tradition som gör att det ser ut så här men jag tror att vi successivt kommer att komma i fråga om det.

Hon har själv ingen mekarbakgrund men är heller ingen nybörjare med verktyg.

– Jag har alltid snickrat mycket och renoverat och byggt, så rent hantverksmässigt har det gått bra.

En stor fördel med jobbet som flygtekniker är att man måste vara närvarande i nuet, har hon upptäckt.

– Man måste av säkerhetsskäl vara uppmärksam på det man gör, det går inte att distrahera sig med telefonen. Först tyckte jag att det var lite tråkigt men jag har märkt att jag har blivit lugnare och mer fokuserad, det minskar stressen, säger hon och fortsätter:

– Ingen blir väl flygtekniker för att känna mindfulness, men det är en fin bonus.

Hur ser du på framtiden?

– Först och främst ska jag söka jobb. Jag är inte så orolig över det, det verkar finnas ett stort behov. Jag skulle gärna jobba på en verkstad och få ut mitt cert. Just nu har jag småbarn så jag vill arbeta här hemma men det är inte omöjligt att jag testar att jobba utomlands längre fram.

FAKTA

Namn: Elvira Sandin

Ålder: 29

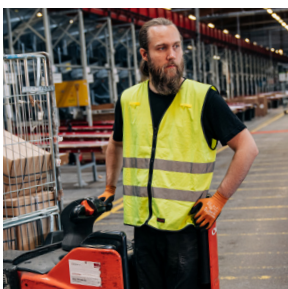
Bor: Luleå

Gör: Utbildade sig till flygtekniker på Nordiskt Flygteknikcentrum.

Tidigare jobb: Frilansare inom digital mediaproduktion, bland annat illustrationer.

* Elvira är i dag färdigutbildad och jobbar som flygtekniker

Terminal
och lager

Lager och terminaler går mot en alltmer komplex och komplett tjänst, där man förutom lastning, lossning och lagring, gör specialjobb som montering, ompackning, märkning och flerparslogistikuppdrag. Under 2024 släppte TYA därför en förstudierapport om **lyfthjälpmedel inom terminal och lager**.

– Det finns stora förbättringsmöjligheter när det kommer till användningen av nya lyfthjälpmedel för att skapa en bättre arbetsmiljö, säger Maria Westberg projektledare.

Varje år inträffar många olyckor vid lastning och lossning vid lastkajer. Ofta på grund av att fordonet inte är säkert förankrat. Under 2024 lanserade TYA guiden **Säker förankring mot lastkaj**. Skriften ger information om lagar och metoder, samt tips på redskap för att säkra fordonet.

Under 2024 utfördes också en **förstudie om exoskelett**, ett hjälpmedel som bärs utanpå kroppen för att hjälpa till med tunga lyft. Rapporten ger ökad kunskap om exoskelett som lyfthjälpmedel på terminaler och lager, och hur det kan hjälpa medarbetare att hålla sig friska hela livet.

TIPS

För dig som kör pirra eller kärl i jobbet har TYA tagit fram **Sätt fingret på situationen**. Det är ett snabbverktyg utformat som en folder där du på plats kan göra ett överslag på hur din belastning ser ut. Resultatet ger en viktig indikation på när du tillsammans med arbetsgivare och skyddsombud bör undersöka belastningen du utsätts för.

Miljö

För att få manövrera en liftdumper måste föraren ha dokumenterade teoretiska kunskaper för säker användning.

– Frågan har uppmärksammats av Arbetsmiljöverket efter att det skett ett par allvarliga klämskador vid arbete med liftdumper, säger Petter Lobrinker, projektledare.

TYAs kurs **Arbeta säkert med liftdumper** vänder sig i första hand till dig som har praktisk erfarenhet. När du blivit godkänd får du körkortstillstånd för liftdumper som blir giltigt när din arbetsgivare skrivit under.

På uppdrag av branschen har TYA gjort en förstudie om **tipprisker för pirra eller säckkärra**. Studien är fokuserad på distributionsförare, men har tydliga paralleller till att hantera ett sopkärl med två hjul på en axel. Kommer under 2025.

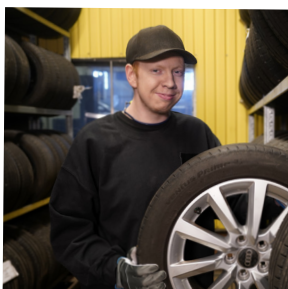
2025 lanserar vi e-learningen **Ergonomi för sug- och spolbilsförare** och guiden **Arbeta säkert med torrsug**.

TIPS

Miss inte TYAs förstudie som kartlägger **omfattningen av hand- och armvibrationer** i sophämtarnas dagliga arbete. Resultatet visar att det finns en stor förbättringspotential i utformningen av hjulen och handtagen.

Det finns många risker inne på en miljöanläggning. Guiden **Säker arbetsplats, avfalls- och sorteringsanläggningar** ger en snabb och övergripande genomgång av säkerhetsreglerna, som fungerar oavsett om du är nyanställd, besökare eller har lång erfarenhet.

 Hjulvårstnings teknik

Arbetsmiljö är ett viktigt fokusområde i en bransch där stress, vibrationer och tunga lyft är några av riskfaktorerna. En bra grund för nyanställda är **Däckskolan 0** i kombination med **Ergonomi för däckmontörer**, som båda är e-learning.

– Jag vill verkligen slå ett slag för ergonomikursen. Den visar hur du kan arbeta skonsamt i de vanligaste arbetsmomenten och förebygga risken för belastningsskador, säger Caroline Evertsson, projektledare på TYA.

När det är dags för fördjupning erbjuder TYA **Däckskolan 1 och 2** som är fysiska utbildningar, vilket flera av våra anslutna företag använder sig av med kontinuitet.

Arbetsuppgifter förändras i takt med att samhället digitaliseras och elektrifieras. Under 2025 kommer TYA att fortsätta revidera och uppdatera Däckskolorna, bland annat för att få in delar som handlar om byte av däck på elbilar.

På tya.se finns flertalet korta filmer med olika tips. Till exempel hur det kan vara att arbeta i däckbranschen och hur du ska arbeta säkert med bra skyddsutrustning.

TIPS

Missa inte TYAs förstudie och guide på temat **löslastade däck**. I guiden får du lära dig mer om risker, vilka hjälpmedel som finns och hur du kan förebygga skador.

För däckmontörer som emellanåt arbetar på plats ute hos kund finns checklistan **Däck – risker i fält**. För en säkrare arbetsmiljö.

 Flyg

Då det råder akut brist på flygplåtslagare har TYA gjort en förstudie för att kartlägga behoven. I en undersökning riktad till 17 flygtekniska verkstäder uppgav de 12 svarande företagen att de behöver rekrytera 80 flygplåtslagare inom fem år och 104 inom tio år.

– Det kommer att bli svårt att fylla vakanserna för de berörda företagen, säger Åsa Backman, projektledare.

Under 2025 ska TYA undersöka hur en utbildning skulle kunna utformas för att möta de anslutna företagens önskemål och behov.

Under 2024 lanserades en ny e-learning **Ergonomi för flyglastare**. Den innehåller ergonomitips om hur man kan arbeta skonsamt för att undvika arbetsskador.

TYA för en kontinuerlig dialog med de sju flygteknikutbildningarna som finns i landet och genomför en lärarkonferens för flygtekniklärare varje år.

Publikationen **Skolledarrapporten Flyg** visar glädjande nog att söktrycket till Flygteknikprogrammet har ökat igen efter pandemiåren.

Samtidigt lämnar många flygtekniklärare skolorna för att arbeta i flygbranschen i stället. Fler elever, färre lärare och nya regelverk som måste implementeras i flygteknikutbildningarna är utmanande för skolorna.

Som representant för Flygteknikprogrammet deltar TYA i Rådet för riksrekryterande utbildningar med egna examensmål. Syftet med rådet är att göra utbildningssystemet mer flexibelt och lyhört för arbetsmarknadens behov.

TIPS

2025 kommer en ny **Trendindikator Flyg**. Den senaste rapporten från 2022 visade på ett stort behov av flygmekaniker och flygtekniker, flygplåtslagare och el- och avioniktekniker.

Åkeri

En rapport från Arbetsmiljöverket visar att det finns stora brister när det gäller lastning och lossning på byggarbetsplatser.

– Alla lastbilschaufförer vill göra ett bra jobb och leverera, även om förhållandena ibland är svåra. Med våra checklistor och mallar kan företag skapa rutiner för en säker lastning och lossning, säger Stefan Reimers, projektledare.

Du hittar mer information om lastning och lossning till byggarbetsplatser genom att skanna QR-koden.

TYA har lanserat webbsidan **Egenkontroll av rörliga lastplan för djurtransportfordon**. Sidan riktar sig till alla som har djurkompetensbevis (DKB). Här får du veta hur du underhåller olika lastplan för att som förare förhindra olyckor.

När man kopplar eller lossar luftslangen mellan lastbil och släp hörs en kraftig knall som många tycker är obehaglig. I TYAs förstudie **Buller vid luftkoppling mellan lastbil och släp** får du en bild av hur ljudmiljön ser ut och tips på lämpliga åtgärder.

TIPS

Arbeta säkert med lastväxlare är en av de mest köpta guiderna i TYAs webbshop. Planen är att göra den till en e-learning under 2025.

Visste du att vi uppdaterat **TYAs lastsäkringsapp**? Här finns nu mer filmmaterial än tidigare och möjlighet att välja fler transportslag, som sjö och järnväg. Du kan också genomföra beräkningar med olika viktenheter.

Taxi

TYA arbetar långsiktigt med att hitta gemensamma lösningar för taxi, som gynnar branschen som helhet.

– Vi driver branschråd för taxi och bidrar med projekt, som att ta fram material och kurser för taxiförare. Lastsäkring och bra ergonomi är också viktiga områden, säger Caroline Ljunglöf, projektledare.

Arbetet med att sprida upphandlingsguiden

Branschnorm Taxi fortsätter. Det skedde exempelvis på mässan Taxi i Norr i Örnsköldsvik i maj, samt på en branschträff i region Gävleborg i september. Dessutom medverkade TYA på Persontrafikmässan i Göteborg i november. Då branschnormen funnits i två år nu var ett av syftena att ta in feedback från branschen, och aktörer som hunnit bekanta sig med verktyget.

I maj hade Taxiförbundets nystartade nätverk Bertha en träff där Caroline Ljunglöf blev inbjuden för att prata om hur TYA arbetar med jämställdhet i branschen. Nätverket vänder sig till kvinnor med syftet att fler ska upptäcka taxiyrket som en möjlig arbetsmarknad.

TIPS

En ny e-learning **Lastsäkring av rullstolar i taxi** har lanserats under året. Kursen är till för förare, men även arbetsledare, instruktörer och utbildare har nytta av kunskaperna.

Bemötande och ergonomi inom samhällsbetalda resor är en ny kurs som vänder sig till alla som internutbildar färdtjänstförare ute på taxiföretag. Det är en fysisk heldagskurs om bemötande och ergonomi.

Petroleum

Ett prioriterat område inom petroleum de senaste åren har varit ergonomi och att arbeta förebyggande mot belastningsskador. Under året har TYA jobbat med att utveckla e-learningen Baskurs i belastningsergonomi som får två inriktningar – **Ergonomi vid drivmedelsstation och Ergonomi för tankbilsförare**, för att täcka in behovet hos de två stora personalgrupperna inom delbranschen.

I e-learningen **Vältrisker och körning med hög tyngdpunkt** får du lära dig om vilka faktorer som påverkar risken för att välta och hur du undviker en olycka. I vår webbshop finns även TYAs **Vältkalkylator** där du kan testa om det finns en ökad risk för att välta med ditt fordon.

Transporter av petroleumprodukter ställer höga krav på säkerhet och branschen har gemensamt krav på TYAs kurs **Tankbilsförare – Petroleumprodukter** för samtliga förare som ska lasta på depåer som tillhör Drivkraft Sveriges medlemmar. Under året har TYA utbildat drygt 300 förare i allt från tankbilens teknik och regler för lastning och lossning, till aktuella frågor gällande ADR.

TYA har i samråd med branschrådet tagit fram **Hantera och undvika konflikter** som är en lärarledd halvdagskurs som vänder sig till stationspersonal eller tankbilsförare. Den går igenom säkerhetsaspekter i vardagen.

TIPS

Ensamarbete och uppställning av tankbil vid rast sammanfattar vad som gäller för dig som kör tankbil med farligt gods ensam och behöver ta rast på vägen.

TYAs guide **Buller och störande ljud – Ljudmiljön i drivmedelsstationens butik** ger dig en bild av hur buller i stationernas butiker uppstår, hur man kan mäta ljudnivåerna och på vilket sätt buller kan förebyggas.

Hamn och stuveri

För att ta reda på hur digitalisering och AI påverkar arbetsmiljön i hamn gjorde Hamn & stuveriskolans styrgrupp en resa till Rotterdam, Maaslvakte II. Där ligger en av Europas mest automatiserade hamnar, som använder fjärrstyrda kranar för att lasta och lossa containrar.

– Vi ville ta del av erfarenheter kring automatisering av hamnverksamhet och vilka effekter det fått arbetsmiljömässigt och hur man kompetensutvecklat befintlig personal, säger Caroline Evertsson, projektledare på TYA. Resultatet publiceras i en reserapport på tya.se under 2025.

Under 2024 genomfördes cirka 100 kurser på Hamn & stuveriskolan. Populära kurser är **Säker tross**, **Signalman** och **Vattenlivräddning i hamnmiljö**. Flera hamnar har också genomgått en endagarskurs som heter **Din och andras arbetsmiljö – ditt ansvar**, där all personal genomfört kursen för att få en gemensam bild av arbetsmiljön. Just nu uppdaterar TYA utbildningsplanen för kursen **Hamnkranförare** med lansering 2025.

På det senaste branschrådet deltog runt 45 personer som bidrog med förslag på vad TYA ska jobba med. Branschrådet fungerar också som ett viktigt nätverk för Sveriges Hamnar, bland annat i arbetsmiljöfrågor.

TIPS

Vill du förbättra hamnens systematiska arbetsmiljöarbete? Ta en titt på kursen **PAM**, praktiskt miljöarbete, för hamn och stuveri.

Kursen **Evakuering från slutna utrymmen i hamnmiljö** går igenom lagar och regler, utrustning och erbjuder praktiska övningar. Målet är att känna till hur man evakuerar i slutna utrymmen.

Livsviktiga kontroller för din och andras säkerhet

Att arbeta med stora maskiner innebär ett stort ansvar för din och andras säkerhet. Därför är det viktigt för TYA att se till att instruktörerna som utbildar förarna har de kunskaper och färdigheter som krävs för att genomföra utbildningarna på rätt sätt.

Maskiner kan orsaka allvarliga olyckor ute på arbetsplatser. TYA arbetar löpande med olika insatser för att säkerställa att de som kör och lär ut har rätt kunskap. Sedan maj 2024 får de som söker till instruktörsutbildningen först testa sina kunskaper via TYAs valideringsverktyg. De som söker till maskininstruktör ska också genomföra praktiska tester per maskinslag, med godkänt resultat för att bli inbjuden till utbildning.

– För att bli en bra instruktör behöver du ha gedigen kunskap, färdighet och erfarenhet för den trucktyp eller det maskinslag du ska utbilda på. Var det länge sedan du körde maskinen i fråga finns det en risk att du glömt bort för mycket, säger Maria Klees, chef för truck och maskin på TYA.

Kvalitetskontroller hos utbildarna

För att se till att utbildningarna för truck- och maskinförare håller kvaliteten, görs löpande kontroller hos utbildningsanordnarna som har avtal med TYA.

Det handlar både om planerade besök och slumpmässiga kontroller.

Vid en kvalitetskontroll gör TYA besök hos utbildningsanordnaren på plats. Vi träffar och pratar med instruktörerna som utbildar, och med deltagarna. TYA tittar på upplägget av utbildningarna och det material som används, samt ser över lokaler, tillgång till maskiner, truckar och utrustning.

Om kontrollerna visar på brister kan möjlighet till rättelse ges. TYA kan då stötta instruktören och svara på frågor.

– Vi kan också behöva stänga av utbildningsanordnare eller instruktörer under tiden de rättar till bristerna. Ser vi allvarliga brister kan vi vara tvungna att stänga ned avtalet helt, säger Maria Klees.

Skanna QR-koden
och läs mer.

Så skapar vi världens bästa truckjobb

I TYAs poddavsnitt på temat truck tar vi tempen på branschen – vilka är utmaningarna, både för företag som ska köpa in en truckutbildning och för de som ska börja köra truck? Hur undviker man olyckor? Och hur gör man för att skapa världens bästa truckjobb?

Du hör TYAs truckexpert Maria Themptander och truckinstruktören Tommy Eriksson.

TYAs podd finns bland annat på Spotify.

Så väljer du rätt truckutbildning

Varje dag inträffar tre truckolyckor i Sverige. Men en bra utbildning kan göra stor skillnad. Maria Themptander, projektledare på TYA, ger sina bästa tips för dig som ska köpa in truckutbildning.

1. Se upp för “snabbt, enkelt och billigt”

Att lära sig köra truck går inte på en dag. Om en utbildare säljer en billig utbildning som tar en eller två dagar är det inte seriöst.

2. Se till att det finns tid för praktiska moment

Alla truckutbildningar ska innehålla praktiska moment. Fråga utbildaren hur mycket tid som ägnas åt att köra truck. En seriös utbildare har flera dagars praktiska övningar med uppkörning.

3. Var extra försiktig när du googlar

Alla utbildningar som dyker upp när du googlar håller inte måttet. Om du söker på truckutbildning så kan du till exempel mötas av budskap som “skaffa truckkort på en dag”. Som inköpare är det smart att ställa frågor till utbildaren innan du gör ett köp för att se till att du får en bra utbildning som passar just ditt företags behov.

4. Se till att ni får med interna regler

Prata med utbildaren innan och se till att integrera era interna regler i utbildningen för att få ut så mycket som möjligt av utbildningstillfället. Se också till så att just de trucktyper som ni använder på ert företag finns på plats.

5. Använd en utbildare som har avtal med TYA

För att de anställda ska få de kunskaper som krävs för att utföra arbetet säkert ställer TYA krav på instruktörerna att följa truckläroplanen. De utbildningsanordnare som TYA tecknat avtal med, har via instruktörsutbildningar kunskaper om de krav som ställs på transportföretagen. TYA kvalitetskontrollerar utbildningsanordnarna som har avtal.

TYAs checklista i nio steg gör det enklare för dig att förstå vad du behöver vara medveten om för att uppfylla lagstiftnings- och avtalskrav. Ladda ner den här.

VD har ordet: ”Ett kvitto på att vi gör skillnad”

TYAs arbete med arbetsmiljö och kompetensförsörjning mynnar varje år ut i en mängd nya kurser, verktyg och rapporter för alla delbranscher.

– Om du vill utveckla dina medarbetare – börja alltid på [tya.se](https://www.tya.se), tipsar vd Sigalit Slutbäck.

SOM REPRESENTANT för både arbetstagarna och arbetsgivarna har TYA en viktig roll att spela. En av våra viktiga frågor är kompetensförsörjningen till alla delbranscher i transportsektorn.

– Transporter har en samhällsbärande uppgift. Utan lastbilsförare, flygmekaniker, truckförare och övriga viktiga roller inom transport fungerar inte Sverige. Därför är det så viktigt att arbeta långsiktigt med den här frågan och att hänga i även när man jobbar i motvind, säger TYAs vd Sigalit Slutbäck.

Under 2024 kom flera glädjande besked när det gäller kompetensförsörjningen, till exempel två nya transportutbildningar i Ljusdal och på Gotland. Fler utbildningsplatser är något TYA arbetat för i många år.

– Jag ser det som ett kvitto på att vårt påverkansarbete gör skillnad. Vi har regionala projektledare som träffar lokalpolitiker, samverkar med branschen och har stor kunskap om den lokala marknaden.

Hur viktiga är TYAs årliga rapporter kring kompetensförsörjningen i det arbetet?

– Jag skulle säga att de är avgörande. Med våra trendindikatorer kan vi visa på kompetensbehovet både bakåt och framåt, och luta oss mot rena fakta när vi träffar politiker och myndigheter.

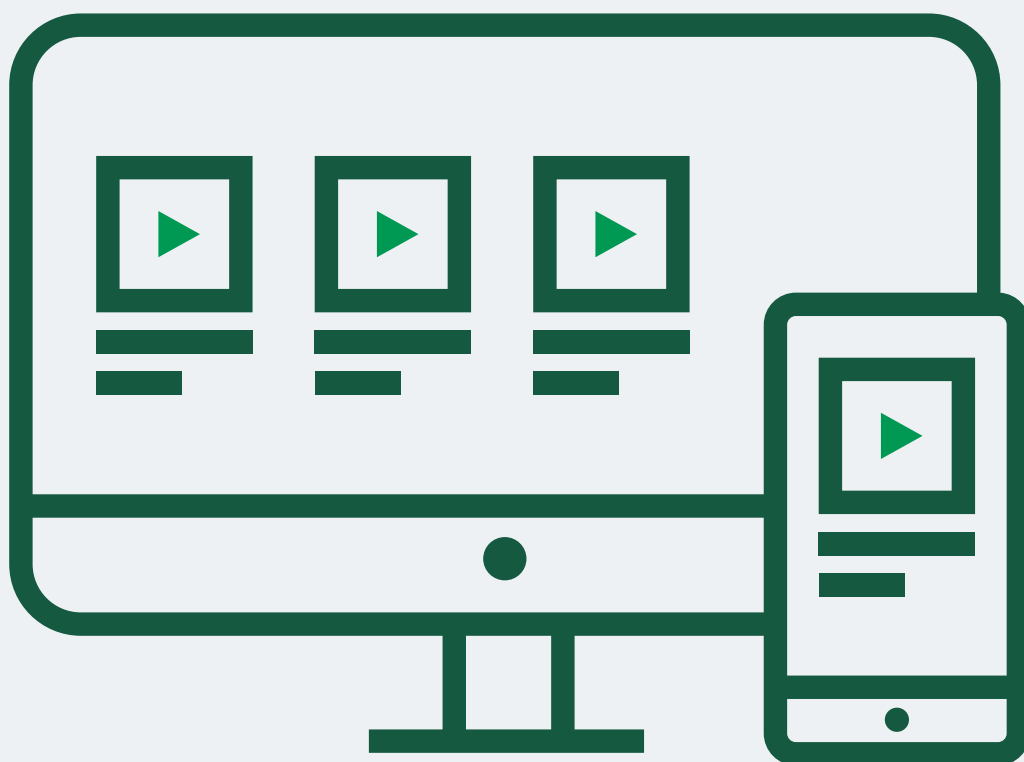
Vad vill du jobba med under 2025?

– Att ännu fler av våra anslutna företag ska hitta till TYA och det stora utbudet av kurser, arbetsmiljöverktyg, guider och ergonomitips vi har för alla våra åtta delbranscher. När vi är ute på företag och visar vad de har tillgång till via sitt kollektivavtal blir det en ögonöppnare för många.

Vilken insats under året är du mest nöjd med?

– Det är svårt att välja någon enskild insats då vi arbetar med allt från ergonomi och systematisk arbetsmiljö till smalare frågeställningar som berör enskilda branscher. Det häftigaste tycker jag är när vi tillsammans med parterna kan hitta lösningar på svåra utmaningar som hjälper våra företag, säger Sigalit och tar ett exempel ur vardagen:

– Jag pratade med en åkare som skulle lämna anbud på ett uppdrag, men var osäker på hur han skulle besvara frågorna kring hur de säkerställer sin arbetsmiljö. Jag visade honom checklistorna i SAM-guiden. Två dagar senare ringer han för att tacka och berättar att anbudet är inskickat. Det är de gångerna jag känner att vi gör skillnad.

Mer på tya.se!

På tya.se har vi samlat en mängd filmer som hjälper och guidar dig i ditt arbete. Här finns råd inom lastsäkring och tips på hur du arbetar säkert som däckmontör, distributionsförare eller truckförare. Vi har 360-filmer med olika inriktningar för åkeri, och mycket mer. Välkommen in!

Tillsammans gör vi skillnad

TYA arbetar för att utveckla transportbranschen.
Tillsammans med arbetsmarknadens parter säkrar vi
kompetens och skapar trygga och hållbara jobb för
nuvarande och kommande generationer.